

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Deres ref.:	Vår ref.:	Dato:
	Sak/dok.: 22/00859-113	10.10.2022
	Ark.: 008	

Offentlig høring av NOU 2022: 6 Nett i tide – om utvikling av strømmettet - Hørings svar

Vi viser til brev datert 14.06.2022 fra Olje- og Energidepartementet angående NOU 2022: 6 Nett i tide – om utvikling av strømmettet. Kartverket har fått utsatt høringsfrist til i dag 10.10.2022.

Strømnettutvalgets utredning er avgrenset til de tre hovedtemaene angitt i mandatet og fokuserer i hovedsak på behovet for nettutvikling forbundet med forbruk.

Utvalget fremhever gevinstene ved digitalisering i flere sammenhenger. I kapittel 13.10.2 anbefaler utvalget at konsesjonsmyndighetene prioriterer arbeidet med utvikling av digitale løsninger og støttesystemer til konsesjonsbehandlingen, «som kan avlaste saksbehandlerne, lette informasjonsflyten internt og eksternt og heve kvaliteten på søknader og utredninger.»

I kap. 13.11 viser utvalget til at «[d]et [også] forutsettes ... at arbeidet sees i sammenheng med andre pågående digitaliseringsprosjekter for å oppnå samlede effekter gjennom hele prosessen fra behovet kartlegges til anlegget er i drift.»

Vi omtaler først den nytteverdi som digitaliseringer av konsesjonsbehandling og tilgang på geodata knyttet til elektriske anlegg kan ha for oss som tinglysingsmyndighet, dersom de nødvendige datatilgangene etableres. Dette vil påvirke saksbehandlingen både i tinglysingsaker og i saker om registrering av rettigheter i Kraftledningsregisteret - saksbehandling hos oss som også er knyttet til etableringen av anlegg som er omfattet av høringen.

Videre er Kartverket nasjonal geodatakoordinator, jf. geodataforskriften § 4, og vi har i tillegg ansvar for flere register med objekt som har tilknytning til strømmettet på ulike måter. På bakgrunn av dette ønsker vi å fremheve betydningen av at digitaliseringsarbeidet også legger til rette for gjenbruk av geodata i samsvar med Nasjonal geodatastrategi.

Avslutningsvis trekker vi inn videre satsinger som vi mener kan gi vesentlig gevinst for digitaliserte prosesser basert på deling og gjenbruk av data.

1. Grunnboken

Kartverket er tinglysingsmyndighet for rettigheter til fast eiendom og borettslagsandeler. Selv om enkelte konsesjoner skal tinglyses, er tinglysing i hovedsak frivillig og dermed ikke et obligatorisk ledd i prosessen med å bygge ut strømmettet. Samtidig erfarer vi at tinglysing av rettigheter er av betydning for utbyggere, av hensyn til rettsvern og finansiering. Tinglysing med tilhørende dokumentkontroll blir dermed for mange aktører en viktig om enn liten del av prosessen. Mangler ved dokumentasjonen, uklare grenseflater mellom regelverk, samt behovet for tilleggsuttalelser fra relevante myndigheter gjør at tinglysingsprosessen i mange av disse sakene tar lengre tid enn nødvendig. En digitalisering som også tar i betraktning tinglysingens kontrollplikt, vil kunne forenkle innsenders dokumentasjonsplikt og korte ned tiden som går med til saksbehandling før utbyggerens rettigheter blir tinglyst og sikret rettsvern. På sikt kan det også tenkes å bidra til økt grad av elektronisk tinglysing, hvilket vi jobber systematisk for å oppnå.

Som tinglysingsmyndighet har vi blant annet plikt til å kontrollere at nødvendige konsesjoner foreligger etter flere regelverk, og i tillegg at det ikke tinglyses erverv av rettigheter som innebærer at det oppstår en deling av driftsenhet i strid med jordlova § 12.

Kontrollplikt i medhold av konsesjonsloven

Dersom en rettighet til kraftanlegg skal tinglyses, må vi kontrollere om ervervet krever konsesjon i medhold av konsesjonsloven. Dette følger av § 15 i loven.

Som ledd i denne vurderingen må vi også ta stilling til om ervervet som dokumentet beskriver «er konsesjonspliktig» etter vannfallrettighetsloven og energiloven kapittel 3. I så fall krever tinglysing at det er gitt konsesjoner etter de reglene. Dette skaper et behov hos oss for tilgang til eventuelle konsesjonsvedtak som er fattet, for å avgjøre hva konsesjonen og konsesjonsplikten omfatter.

De kontrollene vi skal utføre i denne sammenhengen gjør at vi etter dagens ordninger må få tilsendt kopi av konsesjonsvedtak og andre uttalelser fra relevante myndigheter i forbindelse med saksbehandlingen av den enkelte tinglysing. Vi har behov for å kontrollere konsesjonen med hensyn til:

- Hvilken lovhemmel den er gitt i medhold av
- Varighet
- Utstrekning: Koter, tjenende eiendommer, andre rettigheter som omfattes
- Hvem som har fått konsesjonen

Vanligvis er dette noe som innsender må legge ved. Det er stor grad av variasjon mellom innsenderne med hensyn til om slik dokumentasjon er lagt ved eller ikke. Mulighet for integrering av våre system mot digitale system hos konsesjonsmyndighetene kan utgjøre en effektivisering i slike saker.

Kontrollplikt i medhold av vannfallrettighetsloven

Vi har også behov for informasjon/dokumentasjon for å vurdere om erverv av enkelte fallretter krever konsesjon etter vannfallrettighetsloven § 2. Dette vil være avgjørende for den videre behandlingen av saken etter vannfallrettighetsloven, særlig §§ 15 og 16.

Etter dette regelverket er ikke manglende konsesjon grunnlag for å nekte dokumentet tinglyst, men dersom vi er usikre på om loven kommer til anvendelse, eller ikke kan se at det er gitt konsesjon i medhold av loven, reguleres saksgangen videre av vannfallrettighetsloven § 16. Også dette er prosesser som kan forenkles gjennom digital kommunikasjon mellom grunnboken og løsninger for digital konsesjonsbehandling.

Kontroll av forbud mot deling av driftsenhet, jf. jordlova § 12

I tillegg har vi plikt til å kontrollere at tinglysing av dokument ikke innebærer deling av driftsenhet i strid med jordlova § 12. Kontrollplikten følger av tinglysingsloven § 12a. Også i den sammenheng har vi behov for å vurdere eventuelle konsesjoner som er gitt, ettersom konsesjoner gitt i medhold av energiloven § 3-1, vannressursloven og vassdragsreguleringsloven kan innebære at et erverv ikke vil være i strid med delingsforbudet, jf. jordlova § 2 tredje ledd.

2. Kraftledningsregisteret

For registrering i kraftledningsregisteret har vi i medhold av kraftledningsregisterloven behov for å kontrollere at det er gitt konsesjon for den aktuelle kraftledningen. Se eksempelvis §§ 1, 3 og 13 i loven. Også her vil digitale løsninger muliggjøre at vi på selvstendig grunnlag kan kontrollere om nødvendige konsesjoner foreligger. Dersom denne informasjonen og nødvendige geodata om kraftledningen kunne tilflyte oss digitalt, ville dette redusert dokumentasjonsbyrden som i dag påhviler innsender. På sikt kunne dette tenkes å også danne grunnlag for en heldigital løsning for etablering av nye kraftledninger i kraftledningsregisteret.

3. Gjenbruk av geodata

Størnnettutvalget fremhever behovet for bedre og flere former for digitale løsninger for å effektivisere prosessen fra konsesjonsarbeid til utbygging. Også gjenbruk av data er trukket frem som en kilde til effektivisering, men det er uklart om utvalget da har tenkt på gjenbruk i et nasjonalt perspektiv og sektoravhengig. Ett eksempel på dagens utfordringer er at det i 2022 ble trukket tilbake et nasjonalt datasett om kraftledninger fra det offentlige kartgrunnlaget (DOK), på grunn av manglende oppdateringer fra nettselskapene. Etter vårt syn må løsninger utvikles som en del av et større digitalt økosystem, slik at data kan utveksles og gjenbrukes av både offentlige og private aktører også til andre typer formål enn det som er omfattet av høringen. Som nasjonal geodatakoordinator ønsker vi å understreke gevinsten som ligger i gjenbruk av geodata - både når det gjelder innsamlingen av nye data og tilgjengeliggjøring av eksisterende data

Oversikt over ledningsinfrastrukturen krever sammenstilling av data fra en rekke kilder. Det finnes i dag flere offentlige registre og mange ledningsaktører som rapporterer til disse. Blant rapportørene finner vi også netteiere. Kartverket har ulike roller innenfor standardisering og dataflyt av geografiske ledningsdata. Vi er forvalter av nasjonale baser over luftfartshindre, farvannskrysninger (sjøkabler), og detaljerte kartdata - herunder blant annet databasen FKB-ledning. I tillegg er vi ansvarlig for standardiseringsarbeid tilknyttet anlegg i grunnen, sjø og vassdrag, jf. ledningsregistreringsforskriften § 4. Sammenstilling og tilgjengeliggjøring av ledningsdata er komplekst og etter vårt syn krever fremtidens løsninger en samordning av data fra både private og ulike offentlige aktører. Vi anbefaler derfor at man ved digitaliseringsarbeidet også legger til rette for å styrke dataflyten av geografiske ledningsdata - både når det gjelder uthending/bruk av eksisterende data og innrapportering og oppdatering av de respektive nasjonale basene for gjenbruk. En forbedret dataflyt, samordnet tilgjengeliggjøring og tilgangskontroll kan gi raskere prosesser for en lang rekke aktører, f.eks. ved kriser eller arealplanlegging og byggsak.

Nye innsamlede geodata som felles ressurs

I dag samles det i Norge inn store mengder geodata både blant offentlige og private aktører i forbindelse med utredninger og prosjekteringer og også som saksunderlag for det offentlige, eksempelvis ved konsesjonsbehandling. Gjenbruk av slike geodata for kvalitetssikring og ajourføring av eksisterende datagrunnlag, eksempelvis ved automatisk innrapportering til

eksisterende register/databaser, representerer en stor potensiell gevinst for brukerne av vår nasjonale infrastruktur. Kartverket mener den muligheten også bør være et fokus ved videre digitalisering innen energisektoren.

Som et ledd i oppfølgingen av Nasjonal geodatastrategi, har det blitt utarbeidet en handlingsplan som beskriver [ulike tiltak på geodataområdet](#).

Tiltak nr. 12 under denne handlingsplanen er å sikre gjenbruk av geodata innsamlet etter offentlige krav. Dette omfatter konsesjoner innen energisektoren. Kartverket er ansvarlig etat for dette tiltaket. Tiltak nr. 12 er oppsummert på følgende måte:

Store mengder geografisk informasjon samles inn som del av kartleggingsprogrammer, forskning, konsekvensvurderinger og annen offentlig finansiert eller pålagt dokumentasjon – men uten at det nødvendigvis legges til rette for gjenbruk. Slike data skal bli mer tilgjengelige for bred bruk i samfunnet.

- *Utrede omfang, berørte aktører og viktige utfordringer – og anslå verdien dataene representerer for et samlet datagrunnlag.*
- *Anbefale aktuelle tiltak for bedre organisering, forvaltning, standarder, metadata, spesifikasjoner, felles løsninger og veiledning – og vurdere gevinster av tiltakene.*
- *Utrede behovet for bedre retningslinjer og krav til aktørene.*
- *Innarbeide retningslinjer og krav om avlevering i lovverk, forskrift, konsesjonsbehandling, digitaliseringsrundskrivet mv*
- *Utforme hensiktsmessig veiledning og bevisstgjøre aktørene om aktuelle krav.*

Gjennomføre piloter som kan demonstrere løsninger som understøtter et livsløpsperspektiv for denne type data, innenfor den geografisk infrastrukturen.

Kartverket utarbeidet en rapport sammen med NVE: [«Juridiske virkemidler for gjenbruk av geodata innsamlet etter offentlige krav»](#), publisert 15. februar 2022. Rapporten peker på fire hovedtiltak som vil være av betydning ved et videre arbeid med digitale løsninger som legger til rette for gjenbruk av geodata:

1. Fokus på datafangst i lovgivningsprosessen
2. Tette hull i eksisterende regelverk, eksempelvis med hensyn til eierskap til data, rettigheter til gjenbruk av data flere steder, eventuelle sanksjonsmuligheter dersom data ikke leveres inn i henhold til reglene
3. Klargjøre rettighetsproblematikk, eksempelvis tydelig overordnet regulering av opphavsrettens rekkevidde når det gjelder innsamlede geodata
4. Utvikle veiledere om eksisterende regelverk for å øke graden av innlevering, deling og gjenbruk av geodata

20. april 2022 ble det også publisert en [rapport utarbeidet av Agenda Kaupang, med tittelen «Gjenbruk av geodata – en samfunnsfaglig analyse»](#)

Etter Kartverkets syn bør digitale løsninger utvikles på en måte som understøtter slikt gjenbruk, og det bør da også vurderes nærmere om eksisterende regelverk må utbedres eller tydeliggjøres for at dette målet skal kunne oppnås på en god måte.

Vi vil i denne sammenheng også benytte anledningen til å påpeke utfordringen med sikkerhetsregimer og lovgivning som begrenser bruk av data over ledninger i grunnen. Skal offentlig saksbehandling effektiviseres, må det også sikres effektive tilgangsstyrte løsninger på dette området.

Konsesjonsmyndighetenes gevinst ved gjenbruk av eksisterende data

Når det skal utvikles nye løsninger for effektivisering av prosesser knyttet til videreutvikling av strømmettet, vil en suksessfaktor også være at man i saksbehandlingsprosessene i størst mulig grad kan benytte geodata som allerede er samlet inn av andre.

Kartverket distribuerer et rikt tilfang av geodata gjennom delingsplattformen Geonorge, som vi mener kan utnyttes bedre i konsesjonsarbeidet. Dette gjelder kanskje spesielt data fra det offentlige kartgrunnlaget (DOK). Som nasjonal geodatakoordinator, tar vi gjerne imot tilbakemeldinger på endringsønsker som kan gjøre slike geodata enklere å benytte i digitale løsninger som konsesjonsmyndighetene skal utvikle.

4. Videre utbygging av registre

Kartverket mener at en videre satsing på utbygging av eksisterende databaser og registre vil være et effektivt bidrag til å sikre systematisering og gjenbruk, og at dette kan bidra til å sikre mer effektiv digital saksbehandling. Ett eksempel er videreutvikling av Nasjonalt register over luftfartshindre. I tillegg erfarer vi at det er behov for at offentlig og privat sektor går sammen om å samordne rapportering og dataflyt av ledningsdata til det offentlige. Det er også behov for å heve kvalitet på den geografiske representasjonen av kraftnettet og for etablering av forsyningsområder som sektoradministrativ grense i en database. Mange aktører peker på samfunnsgevinsten ved å etablere et nasjonalt sammenhengende digitalt ledningsnett.

Med vennlig hilsen

Kristin Bjerkestrand Eid
Juridisk direktør

Ola Høydal
juridisk rådgiver

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.